

NAIDA RUNA LATVIJĀ – TENDENCES UN IZAICINĀJUMI II

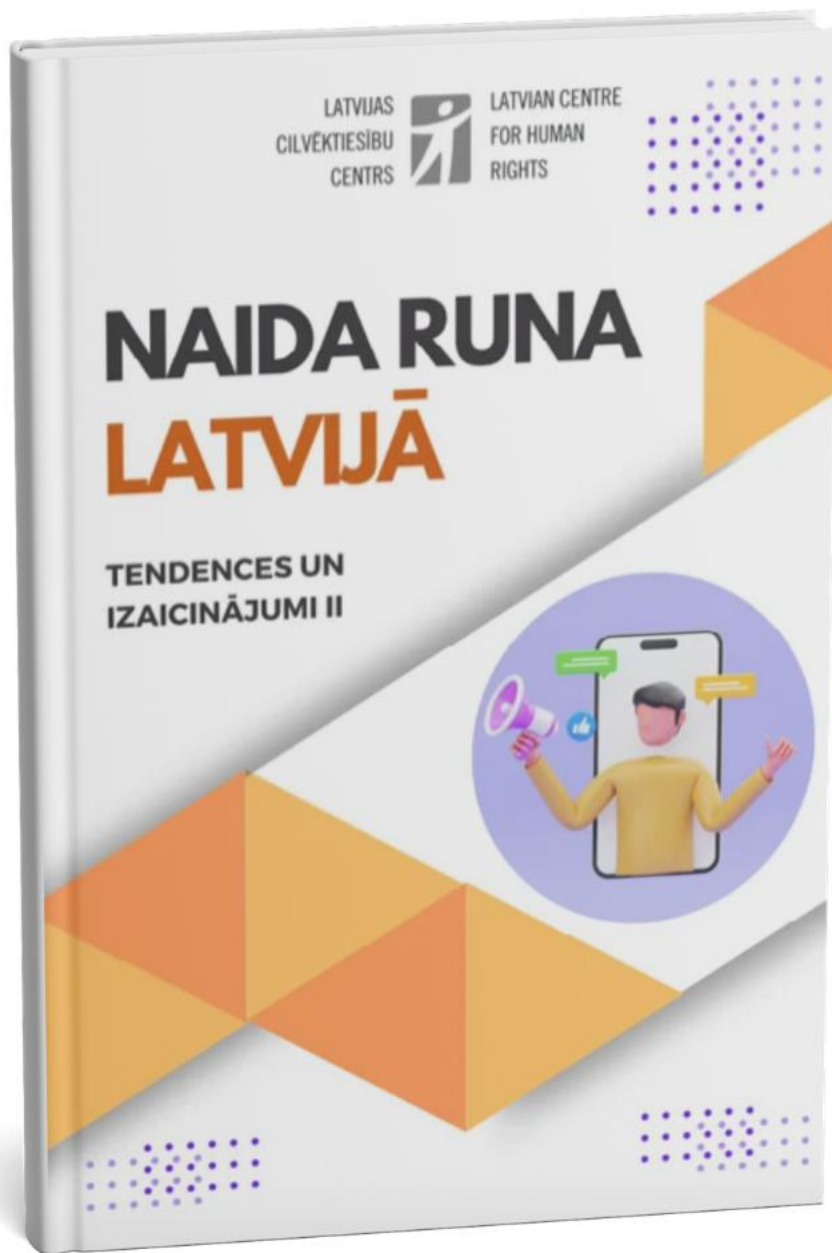
Alise Hirša-Zandberga, Anhelita Kamenska

LATVIJAS
CILVĒKTIESĪBU
CENTRS

LATVIAN CENTRE
FOR HUMAN
RIGHTS

PROJEKTS

Naida runas monitorings ir veikts un pārskats sastādīts ar projekta "Par iecietīgāku vidi skolās un internetā" finansiālu atbalstu, kura īstenošanai tiek izmantoti Latvijas ebreju kopienas restitūcijas fonda saskaņā ar likumu "Par labas gribas atlīdzinājumu Latvijas ebreju kopienai" piešķirtie finanšu līdzekļi". Par pētījuma saturu pilnībā atbild Latvijas Cilvēktiesību centrs.

DIGITĀLO PAKALPOJUMU AKTS

- *ES Digitālo pakalpojumu akts pilnā apmērā stājas spēkā 2024. gada februārī.*
- *Katrā dalībvalstī Digitālo pakalpojumu koordinators (Latvijā – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs), kas piešķir uzticama ziņotāja (trusted flagger) statusu.*
- *Ungārijā, Vācijā, Francijā, Slovākijā, Austrijā, Nīderlandē tās ir nevaldības organizācijas, kurām ir ilglaicīga pieredze naida runas ierobežošanā.*
- *Beļģijā tās ir vienlīdzības institūcijas.*

RĪCĪBAS KODEKSS PAR CĪŅU PRET NELIKUMĪGU NAIDA RUNU+

- **Kodekss tagad ir daļa no Digitālo pakalpojumu akta kopregulācijas sistēmas.**
- No 12 platformām, kuras parakstīja Rīcības kodeksu, septiņas platformas – **Facebook, Instagram, LinkedIn, TikTok, YouTube, X un Snapchat – ir atzītas par ļoti lielām tiešsaistes platformām vai meklētājprogrammām, jo tām ir vismaz 45 miljoni lietotāju mēnesī ES.** Šīm platformām kodeksa saistību izpilde tiek pārbaudīta neatkarīgi katru gadu, un kodekss kalpo kā svarīgs kritērijs, lai novērtētu to atbilstību DPA riska novērtēšanas prasībām (35. pants). Pārējie 5 parakstītāji ir Dailymotion, Jeuxvideo.com, Microsoft patērētāju pakalpojumi, Rakuten, Viber un Twitch.

MONITORINGA ZIŅOTĀJI

- *Platformas, kuras parakstīja Rīcības kodeksu+ , cita starpā apņemas atļaut darboties t.s. monitoringa ziņotāju tīklam.*
- *Par tiem var būt bezpeļņas vai publiskās institūcijas ar zināšanām par nelikumīgu naida runu un kompetenci tās identificēšanā.*
- *Kodeksa parakstītāji arī apņemas pielikt pūles, lai vismaz divas trešdaļas monitoringa ziņotāju iesniegto paziņojumu par naida runu tiktu izskatītas 24 stundu laikā.*

PĀRSKATS

NAIDA RUNA **LATVIJĀ**

TENDENCES UN IZAICINĀJUMI II

METODOLOGIJA

uzdevumi:

- identificēt
- izpētīt
- pārbaudīt & noskaidrot

Laikposms: 05/2025 -
06/2026

datu analīze un ziņošanas mehānismi:

Tendences:
soctīkli + ziņu portāli

Ziņošanas mehānismi:
soctīkli ; ziņu portāli

METODOLOĢIJA

soctīkli

- parasta lietotāja profils
- izmantojot ES prettiesiska satura (*EU illegal speech*) ziņošanas rīku

ziņu portāli

- parasta lietotāja profils*
- izmantojot pašu portālu izveidotās ziņošanas pogas

**tika veikta arī ziņu portālu ziņošanas iespēju analīze; skatīt pārskata pielikumā*

soctīkli

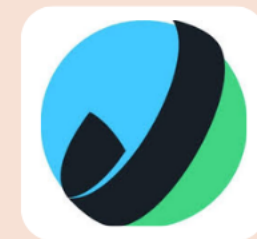

Tiktok
Facebook

Youtube
Instagram

X(Twitter)
Threads

ziņu portāli

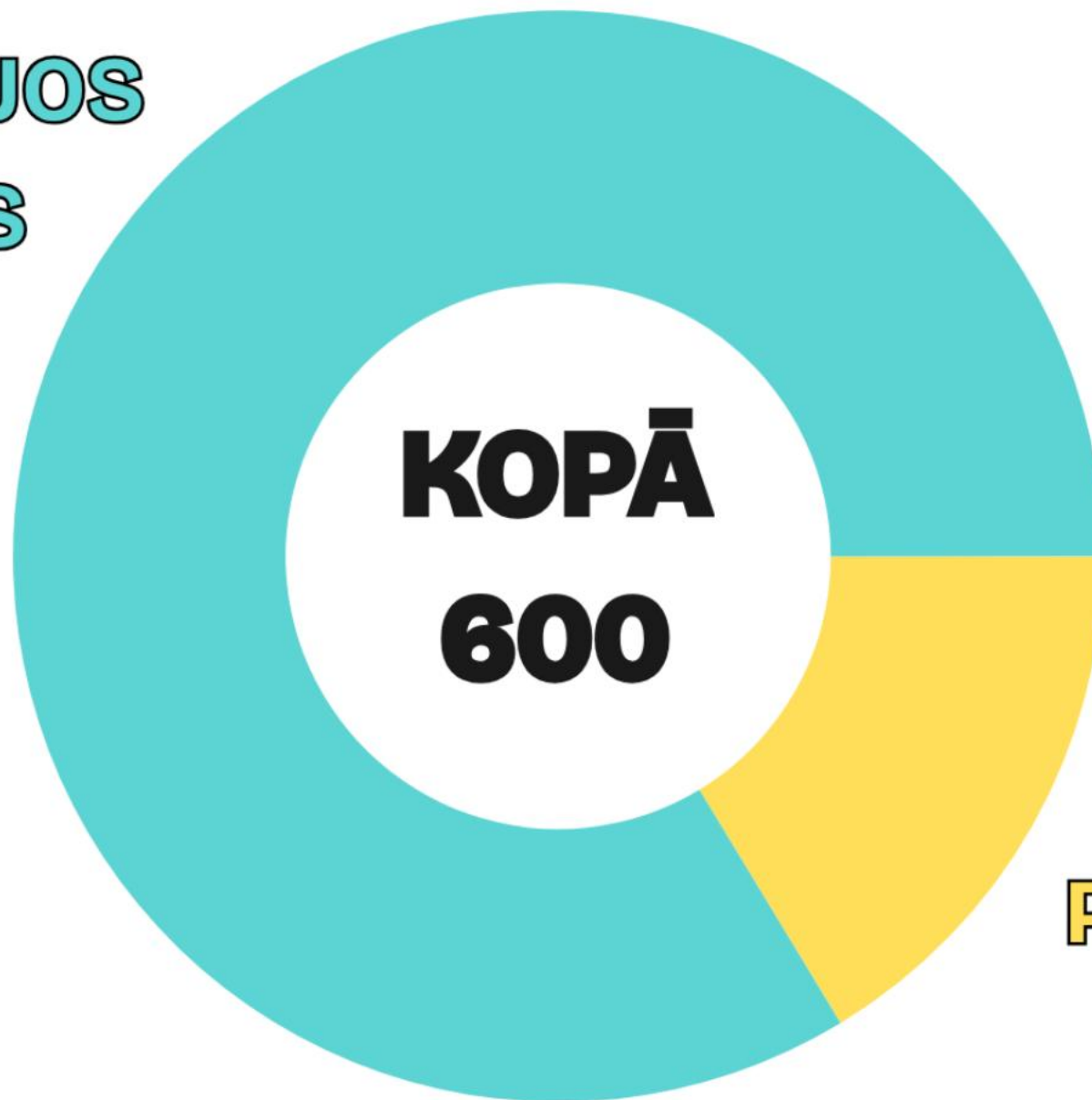
Delfi.lv
Rus.delfi.lv

Tvnet.lv
Apollo.lv

La.lv
Jauns.lv

REZULTĂȚI

**SOCIĀLAJOS
TĪKLOS
502**

**ZIŅU
PORTĀLOS
98**

NAIDA RUNAS

TENDENCES

Baiļu/sazvērestības
teoriju izplatīšana,
vispārināšana,
14%

Aizskārumi
31%

Aicinājums uz
vardarbību/slepkavību
vai tās attaisnošana
14%

Aicinājums
ienīst
10%

NAIDA RUNA
Dehumanizācija
23%

Aicinājums
diskriminēt
5%

Holokausta noliegšana,
trivializēšana, sagrozīšana
1%

Draudi,
uzmākšanās
1%

Aicinājums uz kara noziegumiem
vai to attaisnošana
1%

Naidis uz tautības/
etniskās vai nacionālās
piederības pamata

27%

Homofobija un transfobija

18%

16%

Ksenofobija (naids
pret imigrantiem,
bēgļiem, patvēruma
meklētājiem u.c.)

16%

Naidis uz reliģiskās
pārliecības pamata

25%
Rasisms (ādas krāsa)

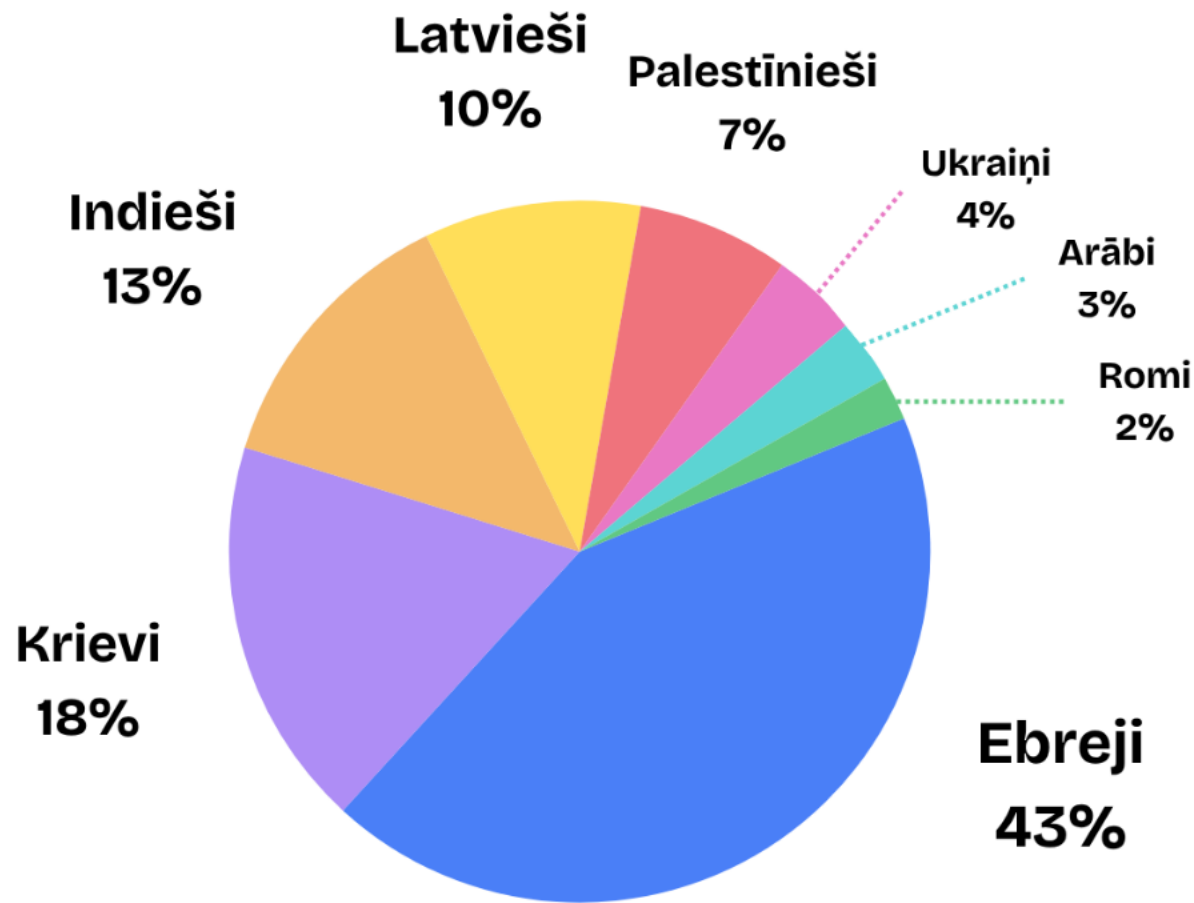
3%

Seksisms

NAIDA RUNA UZ TAUTĪBAS / ETNISKĀS VAI NACIONĀLĀS IZCELSMES PAMATA

27% gadījumu
(176 reizes)

NAIDA RUNA PRET EBREJIEM (ANTISEMĪTISMS) // 43%

Izpausmes veidi

- *aizskārumi un stereotipi;*
- **sazvērestības teoriju** un baiļu izplatīšana;
- *atsauces uz Holokaustu (tostarp Ādolfa Hitlera slavināšana)*

Tematiskais konteksts

- *Izraēlas un Palestīnas konflikts;*
- *Ukrainas valdība un prezidents;*
- *konkrēti indivīdi;*
- *Izraēlas dalība 2026. gada Eirovīzijā;*
- *protesti Rīgā Palestīnas atbalstam;*
- **specifisks fenomens**

NAIDA RUNA PRET KRIEVIEM // 18%

Izpausmes veidi

- *aizskārumi un dehumanizācija;*
- *aicinājumi uz **diskrimināciju** un **deportāciju**;*
- **vispārinājumi**, piedēvējot visai tautībai smagus noziegumus

Tematiskais konteksts

iekšpolitika un ārpolitika

- *Krievijas pilna mēroga iebrukums un karadarbība Ukrainā;*
- *valodas politika Latvijā;*
- *atceres dienu pasākumi un pieminekļi*

NAIDA RUNA PRET INDIEŠIEM // 13%

Izpausmes veidi

- **rasistiski un etniski** aizskārumi un aizspriedumi, dehumanizācija;
- netieši un tieši aicinājumi uz vardarbību;
- **draudu konstruēšana, stigmatizācija**

Tematiskais konteksts

- reklāmas un ziņas par Latvijas demogrāfiju;
- diskusijas par ēdiena piegādes uzņēmumu kurjeriem;
- jautājumi par ārzemju studentiem Latvijas augstskolās

NAIDA RUNA PRET LATVIEŠIEM // 10%

Izpausmes veidi

- **nacionāli aizskārumi, noniecināšana**

(tostarp fonētisku līdzību balstīti noniecinoši jaunvārdi);

- *aicinājumi uz vardarbību un fizisku iznīcināšanu*

Tematiskais konteksts

- *vēstures atmiņas jautājumi;*
- *globālu ģeopolitisku notikumu kontekstā;*
- **primāri** *diskusijās par Krieviju vai krievu valodas statusu*

PRET UKRAIŅIEM // 7%

- **kara bēgļu** aizskaršana un dehumanizēšana, diskriminēšana;
- **Ukrainas karoga un simbolikas** izvietojumu Latvijas pilsētvidē

PRET PALESTĪNIEŠIEM // 4%

- **dehumanizācija un noniecināšana**;
- Izraēlas militāro darbību kontekstā;
- bieži **kopsakarā ar islāmofobiju**

PRET ARĀBIEM // 3%

- **baiļu kurināšana, dehumanizācija** un sazvērētības teorijas;
- retorika cieši **mijas ar antisemitismu, islāmofobiju**

PRET ROMIEM // 2%

- **rasistiska dehumanizācija**;
- cilvēka cieņas un personības noliegšana

NAIDA RUNA UZ ĀDAS KRĀSAS PAMATA (RASISMS)

25% gadījumu
(165 reizes)

NAIDA RUNA UZ ĀDAS KRĀSAS PAMATA (RASISMS)

Izpausmes veidi

- **verbāla un neverbāla dehumanizācija;**
- **stigmatizācija** un baiļu kūdīšana;
- sazvērestības teoriju izplatīšana;
- aicinājumi uz diskrimināciju un vardarbību

Tematiskais konteksts

- *Politiskais konteksts un migrācija;*
- *Popkultūra un masu mediji;*
- *naids pret ģimenēm, kurās partneriem ir dažāda ādas krāsa*

NAIDA RUNA PRET LGBTIQ+ PERSONĀM (HOMOFOBIA UN TRANSFOBIA)

18% gadījumu
(121 reizi)

NAIDA RUNA PRET LGBTIQ+ PERSONĀM

Izpausmes veidi

- aizskārumi, **patoloģizēšana** → **aicinājumi diskriminēt**;
- dehumanizācija un **demonizācija**;
- baiļu kūdīšana, aicinājumi uz vardarbību vai iznīcināšanu;
- **nenoškiršana // apvienošana**

Tematiskais konteksts

- kopienas redzamības pasākumi un Praidis;
- pilsoniskās akcijas un protesti;
- politiskās diskusijas un likumdošana

KSENOFOBISKA NAIDA RUNA

16% gadījumu
(103 reizes)

KSENOFOBISKA NAIDA RUNA

Izpausmes veidi

- *dehumanizācija un demonizācija;*
- **galējas vardarbības** aicinājumi;
- *stigmatizācija un sazvērestības teorijas (antisemitisms);*
- **seksuālizētā vardarbība**

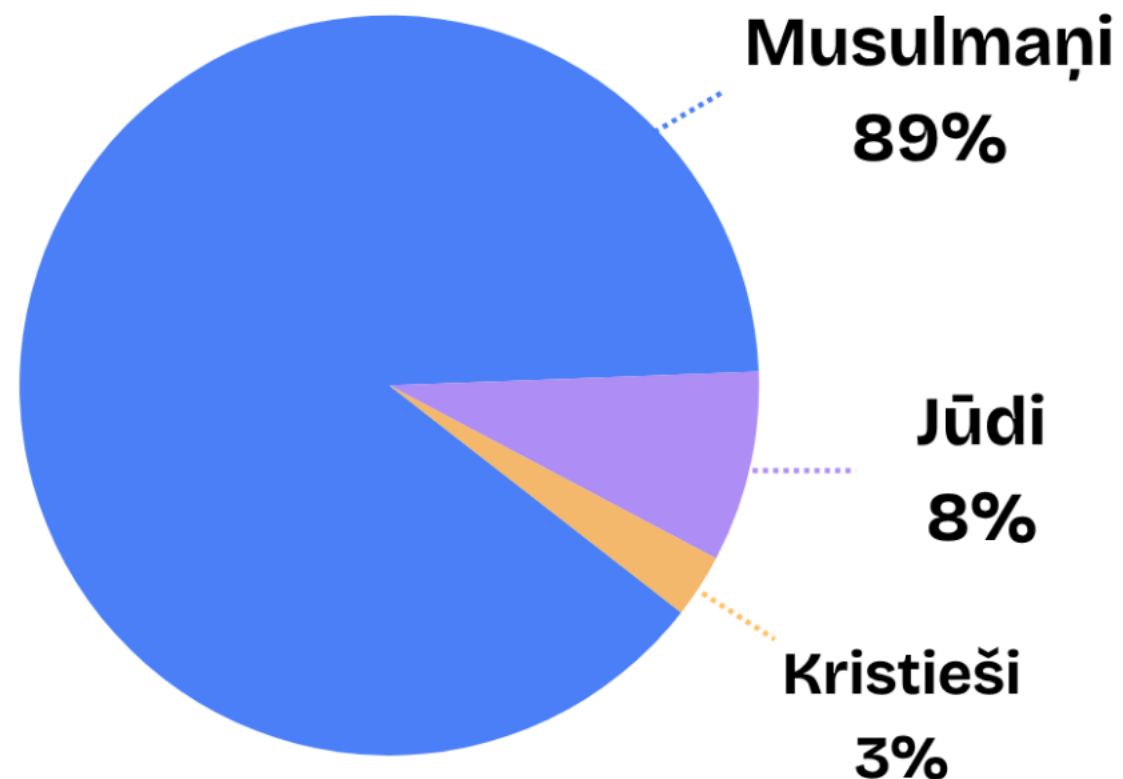
Tematiskais konteksts

- *politiskais konteksts un migrācija;*
- *atsevišķi incidenti un to izplatība sociālajos tīklos;*

cieši pārklājas ar rasistisku retoriku

NAIDA RUNA UZ RELIĢISKĀS PIEDERĪBAS PAMATA

11% gadījumu
(72 reizes)

NAIDA RUNA PRET MUSULMANIEM (ISLĀMOFOBIA)

Izpausmes veidi

- *tieši aicinājumi uz fizisku iznīcināšanu;*
- **aicinājumi uz diskrimināciju** – *dažādu brīvību ierobežošana;*
- *noziedzīgu nodarījumu* **vispārināšana**

Tematiskais konteksts

- *iekšpolitikas diskusijas;*
- *ģeopolitiskie notikumi un migrācija;*
- *vēršanās pret konkrētām personām*

NAIDA RUNA UZ DZIMUMA PAMATA (SEKSISMS)

3% gadījumu
(20 reizes)

NAIDA RUNA UZ DZIMUMA PAMATA (SEKSISMS)

Izpausmes veidi

- **agresīvi, seksualizēti vardarbības aicinājumi;**
- profesionālo sasniegumu **devalvācija un objektifikācija;**
- dzimumā balstītu stereotipu izmantošana

Tematiskais konteksts

- *politiskais un starptautiskais aktīvisms;*
- *sabiedriskās diskusijas;*
- *popkultūra un izklaides mediji;*
- *vēršanās pret ne-publiskām personām*

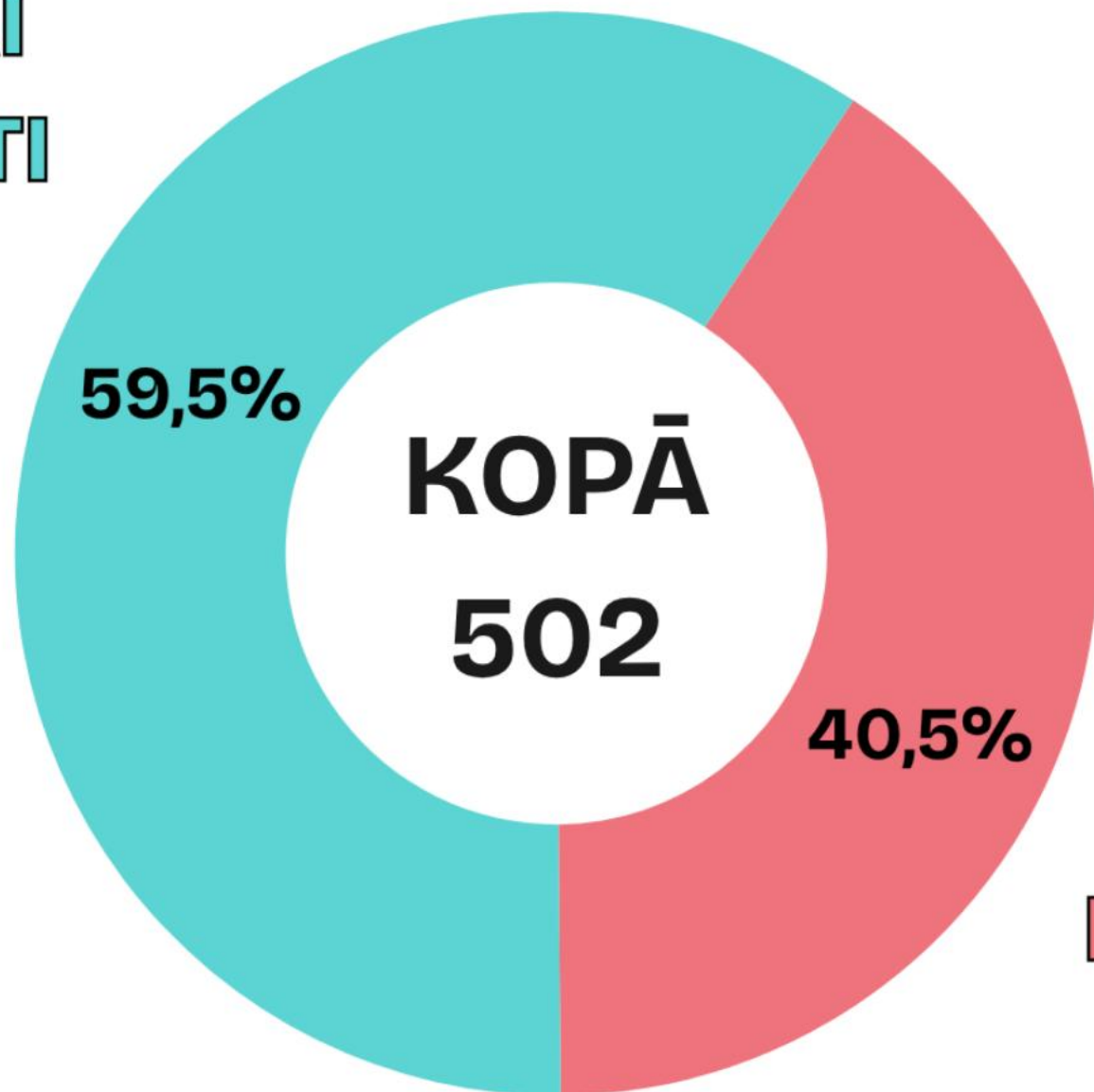
**NAIDA RUNAS
UZRAUDZĪBA**

SOCIĀLIE TĪKLI

502 gadījumi

**DZĒSTI VAI
IEROBEŽOTI**

298

40,5%

NEDZĒSTI

204

- **Dzēstais saturs:**

Visvairāk (pēc skaita)
platformā Facebook (30)

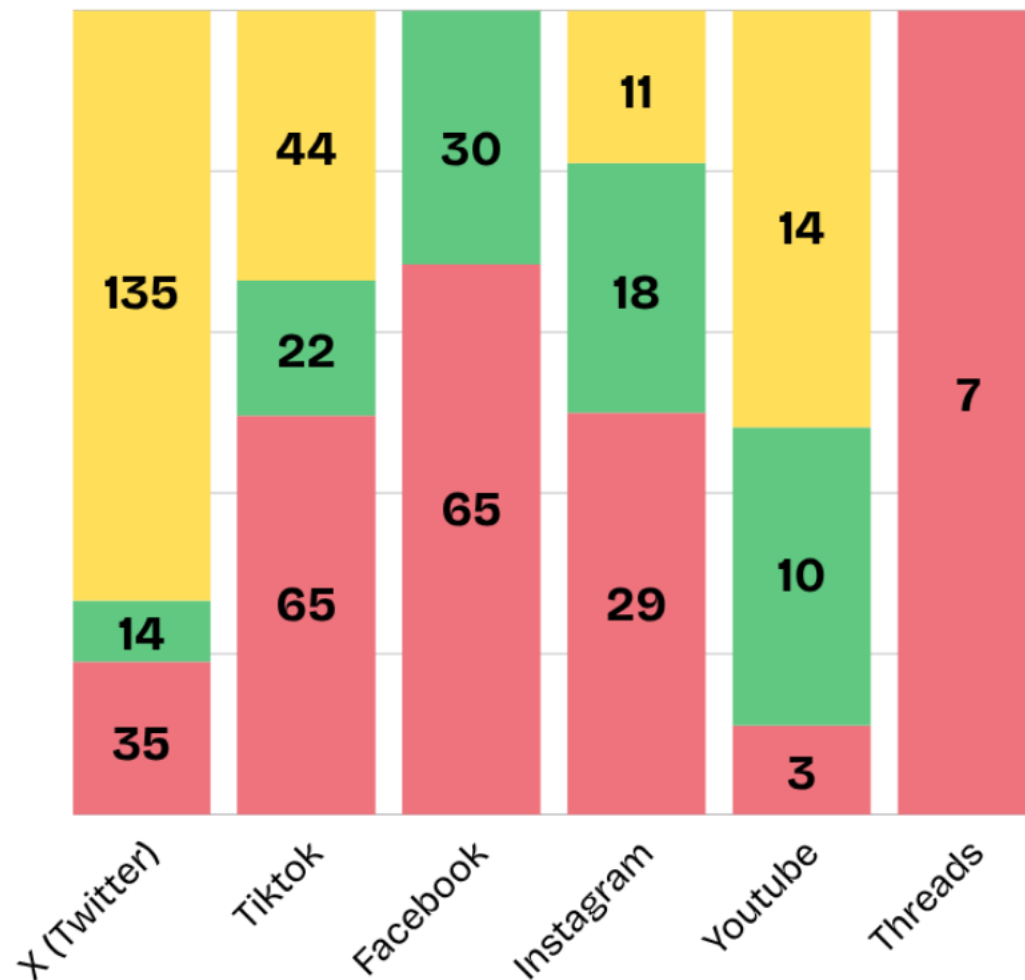
- **Ierobežotais saturs:**

Visvairāk (pēc skaita)
platformā X (135)

- **Nedzēstais saturs:**

Proporcionāli visvairāk
nedzēstu platformā
Facebook (65:30), savukārt
vismazāk – Youtube (3:24)

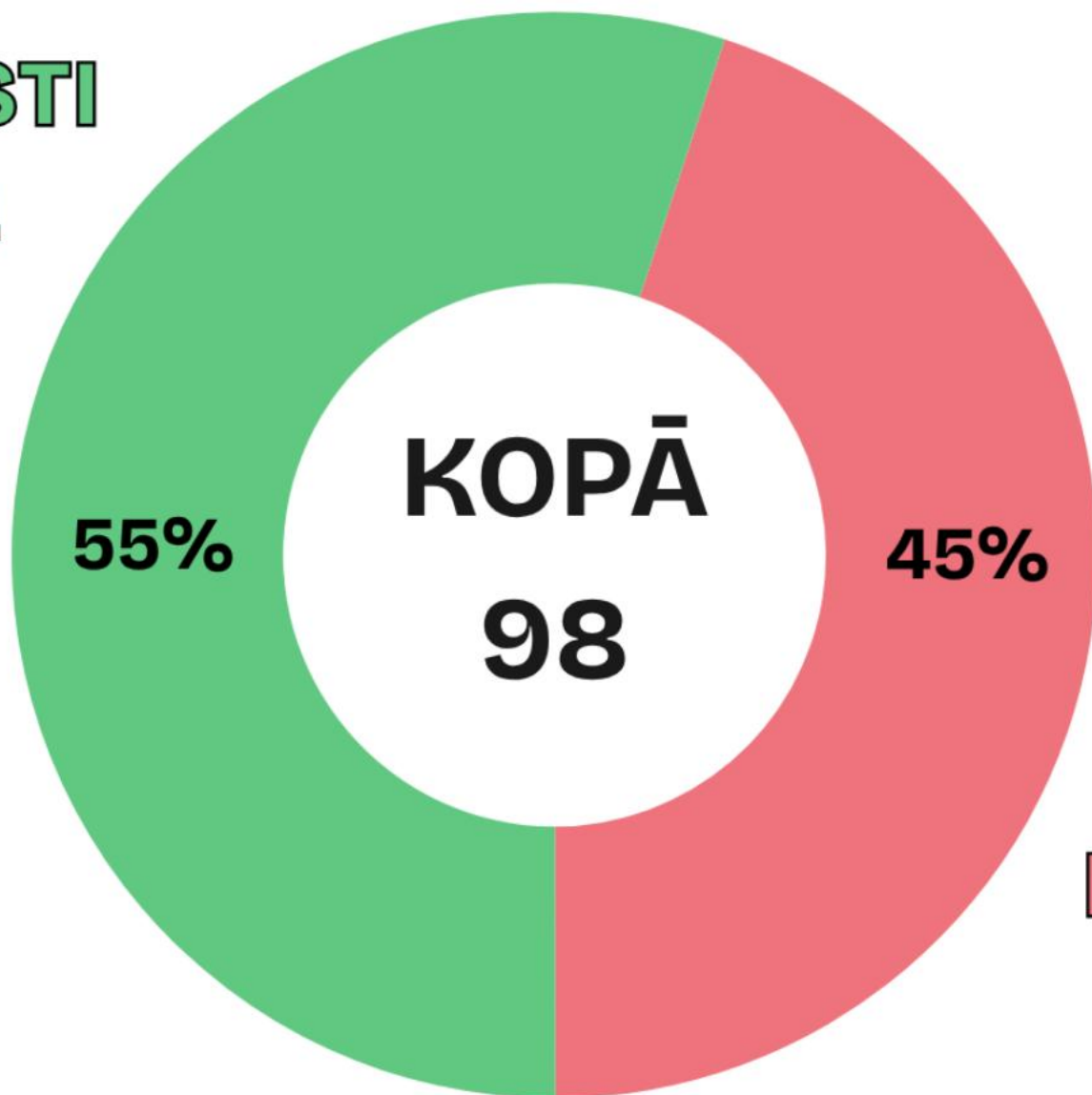
● Nedzēsts ● Dzēsts ● Ierobežots

LATVIJAS ZIŅU PORTĀLI

98 gadījumi

DZĒSTI
54

NEDZĒSTI
44

48h laikā

1

1%

KOPĀ

54

69%

nedēļas

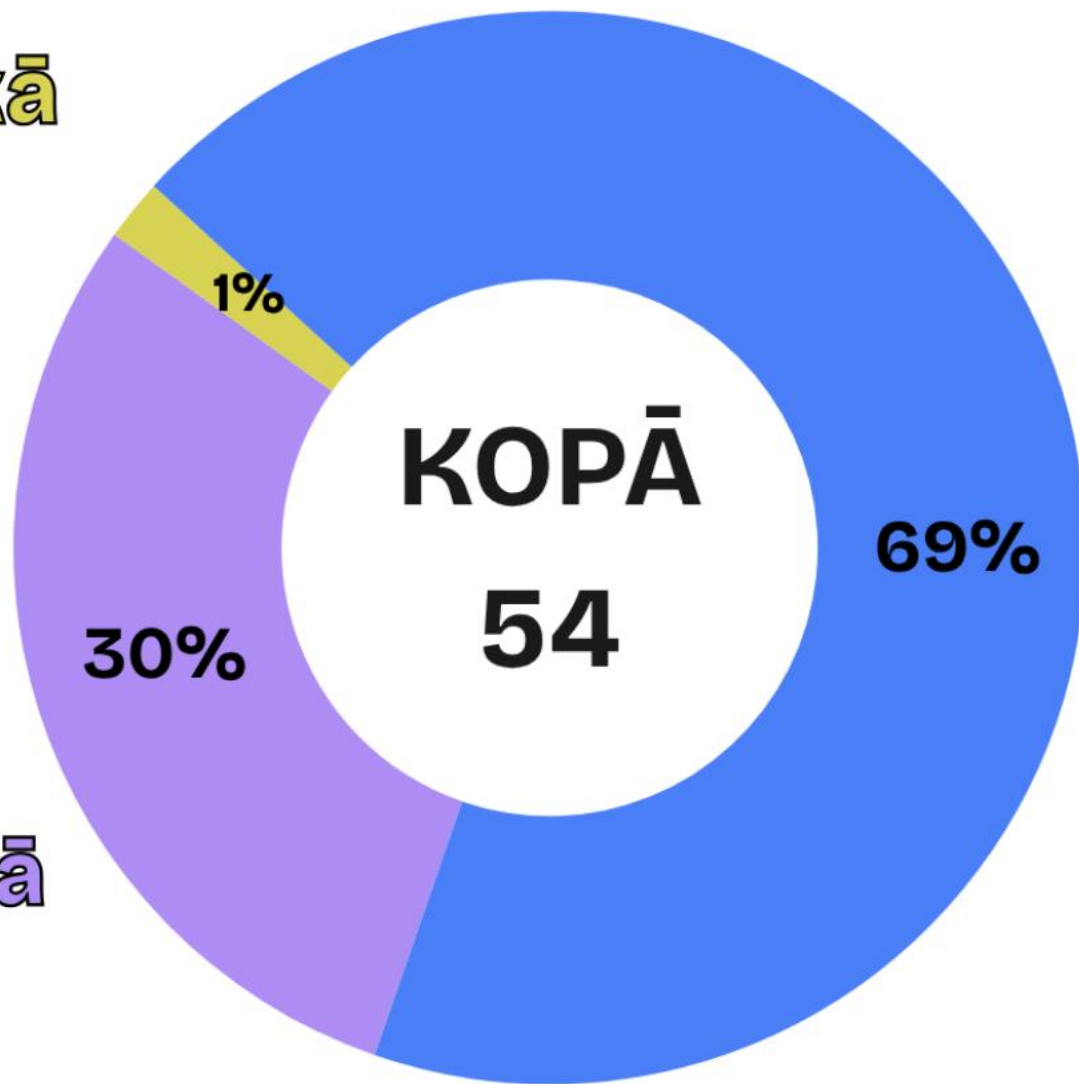
laikā

37

30%

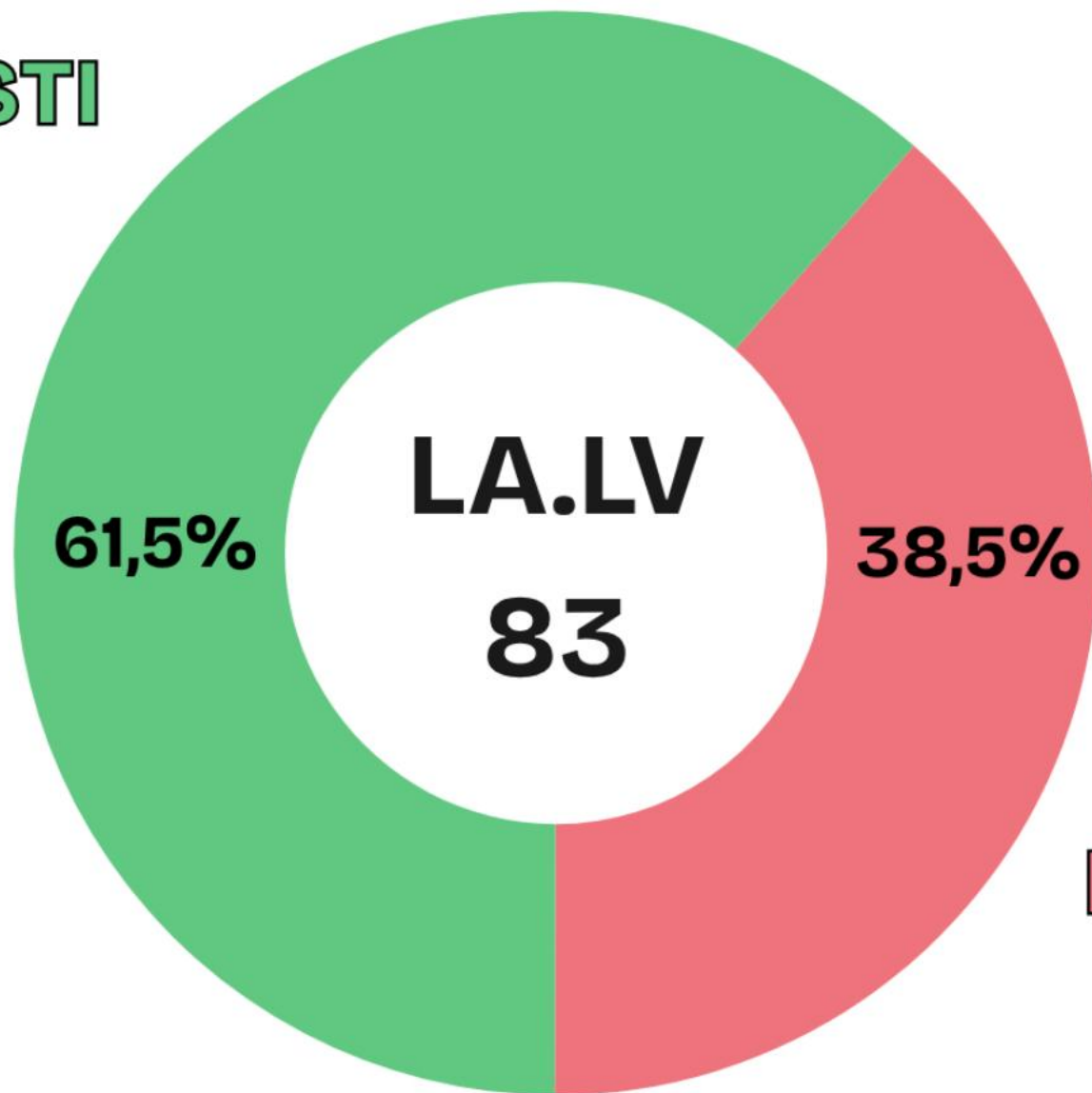
24h laikā

16

DZĒSTI
51

NEDZĒSTI
32

REKOMENDĀCIJAS / SECINĀJUMI

**PALDIES PAR
UZMANĪBU**

LATVIJAS
CILVĒKTIESĪBU
CENTRS

LATVIAN
CENTRE FOR HUMAN
RIGHTS

